

Biometrias styrelse har tidigare beslutat att toppformtalsmatriserna ska fasas ut, ursprungligt datum för detta sattes till den 1 augusti 2022, vilket meddelades den 2020-09-16. Beslutet innebär att Biometria inte tillhandahåller möjligheten att beräkna m^3fub (fastvolym under bark) med hjälp av toppformtalsmatriser. Styrelsen har nu beslutat att flytta fram datumet till den 1 januari 2023 och att det finns möjlighet att få dispens om skäl föreligger fram till 31 juli 2023.

Frågor och svar om utfasning av toppformtalsmatris

Allmänna

Varför kan jag inte fortsätta använda toppformtalsmatris för att ta fram fastvolym?

Mätning av timmer i m^3to , omvandlat via matris till m^3fub , svarar inte alltid upp till virkesmätningens krav på partinivå.

Vilka är fördelarna med fastvolym via mätram och inte via toppformtalsmatris?

Förändringen leder till en mer exakt volym vilket gynnar alla parter.

En annan positiv effekt är att förändringen ger en harmonisering av måttslaget för fastvolym mellan olika sågverk och i hela kedjan, från skogen till sågverket.

Vad händer med volymerna vid övergång från fastvolym via toppformtalsmatris till fastvolym via mätram?

På nationell nivå ändras inget, men beroende på hur virket ser ut kan volymerna ändras något på enskilda sågverk.

Den kontrollmätning som införs vid sågverk som använder toppformtalsmatris kommer att ge ett ungefärligt svar om volymändring. För ett säkrare svar behöver antalet kontrollstockar som mäts med fastvolym öka ytterligare.

Om mätramen har blivit uppgraderad kan mätningar av fastvolym via mätram och via toppformtalsmatris göras samtidigt och då kan volymerna mellan de två metoderna jämföras direkt. När jämförelsen är klar, kan fastvolym via mätram börja användas som ersättningsgrundande volym.

Biometria erbjuder att för enskilda sågverk beräkna hur volymerna ändras, exempelvis genom utökad kontrollmätning.

Kommer inte toppformtalsmatris att kunna användas alls framöver?

Toppformtalsmatris kommer inte att kunna användas i förstaledsaffärer, men kommer att kunna användas för exempelvis skattning av fastvolym i lager och för ersättning i senare affärsled.

Jag gör affärer i m³to, hur påverkas jag av detta?

Om du bara gör affärer i m³to behöver du inte göra någonting. Men om eventuella tillägg och avdrag är prissatta i m³fub behöver m³fub-volymen uppfylla virkesmätninglagen då behöver du uppgradera din mätram så att den är godkänd för m³fub-mätning. Detta är också nödvändigt om du köper timret av ett annat företag som i sin tur köpt virket i m³fub i förstaledsaffären. Din mätning är då den som gäller i förstaledaffären. Stäm gärna av detta med dina affärspartners.

Hur påverkas mitt företag som jobbar med virkesköp?

Som virkesköpande företag måste det säkerställas att alla volymer som köps i m³fub också mäts i m³fub vid industri. Detta gäller först när utfasningen trätt i kraft, dvs från 2023-01-01.

När kommer toppformtalsmatrisen att vara helt utfasad?

Styrelsen har beslutat att flytta fram datumet till den 1 januari 2023 och att det finns möjlighet att få dispens om skäl föreligger fram till 31 juli 2023.

Dispens

Vilka beviljas dispens?

Dispens kan endast ges till sågverk som uppfyller något av nedan angivna skäl till dispens. För samtliga skäl till dispens gäller att Biometria vid anmodan kan erfordra sågverket att uppvisa skriftlig dokumentation som bekräftar till Biometria uppgivna uppgifter. Möjliga skäl till dispens är:

1. Sågverk har beställt mätram som inte hunnit levereras. Mätramen ska vara planerad att installeras senast 2023-07-31, för att dispens ska ges.
2. Sågverk har beställt nödvändig mjukvara som inte hunnit installeras. Mjukvaran ska vara planerad att installeras senast 2023-07-31, för att dispens ska ges.
3. Problem med hårdvara eller mjukvara som försvårar driftsättning har uppdragats. För att dispens ska beviljas krävs redovisning av åtgärdsplan för att lösa problemet med planerat genomförande senast 2023-07-31.
4. Test har utförts innan 2023-01-01 med icke godkänt resultat. För att dispens ska utföras i detta fall ska åtgärdsplan med planerat genomförande före 2023-07-31 redovisas.
5. Mjukvara har hunnit installeras men Biometria har ännu inte testat eller följt upp resultaten och driftsatt fub-mätning. Biometria åtar sig att

kontrollera installerad mjukvara senast 2023-07-31.

Hur gör jag för att ansöka om dispens?

Biometria har kontakt med alla utrustningsleverantörer och vet därmed när mjukvara och mätrammar installeras. Detta innebär att mätplatsägarna inte aktivt behöver söka dispens i de fall punkt 1, 2 eller 5 uppfylls. För sågverk som uppfyller kraven enligt punkt 1, 2 eller 5 kommer ingen skriftlig dispens att skickas ut. Sågverk som önskar ansöka om dispens enligt punkt 3 eller 4 behöver göra det skriftligt till Biometria senast 2022-11-30.

Ansökan skickas till support@biometria.se och ska märkas med ”Ansökan om dispens från kravet på utfasning av toppformtalsmatriser”.

Uppgradering av mätram

Kan resultat från kontrollstockar användas vid mätningstekniska test av mätrammar?

Ja, på detta sätt effektiviseras testprocessen.

Hur blir min mätram godkänd för m³fub-mätning?

Efter genomförd uppgradering behövs ett mätningstekniskt test. Detta innebär att Biometria kontrollerar att mätningen är tillräckligt noggrann, därefter kontrolleras funktionaliteten.

Min mätram har blivit uppgraderad och godkänd för fastvolymmätning. Måste jag använda fastvolym via mätram för ersättningsgrundande mätning direkt?

När din mätram har blivit godkänd för fastvolymmätning, både mätningstekniskt och ur funktionalitetsperspektiv, kan denna fastvolym användas för ersättningsgrundande mätning. Du kan även under en övergångsperiod fortsätta använda toppformtalsmatris för att exempelvis få ett bra underlag för hur dina volymer påverkas innan du går över till den nya fastvolymen. Användande av toppformtalsmatris för ersättningsgrundande mätning ska ha upphört till den 1 januari 2023, det finns dock möjlighet att få dispens om skäl föreligger fram till 31 juli 2023.

Om en uppgradering görs tidigt finns mer tid för jämförelse mellan de olika fastvolym-metoderna, dels utifrån mätning i mätram, dels från mätning av kontrollstockar.

Kommer man kunna erhålla godkännande för skuggmätrammar?

Ja, testerna visar att skuggmättramens fastvolym är tillräckligt bra.

Vad kostar det att uppgradera en mätram för m³fub-mätning (utrustningstillverkarnas kostnader)?

Beroende på mätramstyp kan kostnaderna se olika ut. Utrustningstillverkaren kan ge dig en första uppskattning kring pris. I vissa fall kan det vara ett bra läge att byta sin mätram, i andra fall räcker det med en uppgradering.

Vad kostar tester av mätram för m³fub-mätning (Biometrias kostnader)?

Det beror på mätramstypen. Om du har helautomatisk barkmätning blir testerna mindre omfattande och därmed mindre kostsamma. Vid manuell barkmätning behövs mer utförlig mätning och kalibrering av barkmätning vilket tar längre tid. En del av arbetet utförs inom det ordinarie kontrollarbetet och medför inga extra kostnader.

Kommer uppgradering av mätram och tester påverka produktion (stillestånd)?

Nej, med största sannolikhet ska det inte bli något längre stillestånd om testerna görs genom kontrollstockar.

Vad händer om m³fub-mätningen inte erhåller godkännande på min mätplats?

En mätram som inte håller tillräckligt hög noggrannhet kan inte användas för ersättningsgrundande mätning, så är det vid mätning av såväl toppcylindervolym som fastvolym. Biometria och utrustningstillverkarna samarbetar för att få alla mätramstyper godkända. De första testerna visar positiva resultat för alla befintliga mätramstyper.

Stocktyp är en ingående parameter i beräkningen av m³fub och stocktyp beräknas via avsmalning i rotändan. Hur gör man om stockarna rotreduceras innan mätning?

Detta är ett problem för vissa sågverk, men det går att lösa med en manuell registrering av stocktyp.

Idag görs manuell barkbedömning baserat på barktjocklek och avskav i toppen. Det fungerar bra för min sortering. Hur ska man dra av bark i roten för att få både topp- och rotmått under bark för beräkning av den nya topptomätta fastvolymen?

Barkbedömningen kommer att göras på samma sätt som idag. Barkavdraget i rotändan styrs av denna bedömning.

Vem ansvarar för justering av barkfunktioner?

Biometria fortsätter att ansvara för justering av barkfunktioner.

Kontroll av fastvolym vid stockmätning

Vilka förändringar har gjorts inom kontrollmätning av fastvolym

- En mer noggrann kontrollmetod införs för sågbara sortiment av tall och gran
- Kontroll utökas till att även omfatta större sågverk som tar fram fastvolym med matris
- Flexibel kontrollmätning introduceras

Varför införs en ny kontrollmetod?

- Metoden är mer noggrann eftersom den tar hänsyn till stocktyp och trädslag.
- Det är svårt att mäta rotstockars rotdiameter nära rotändan eftersom stocken är orund och barktjockleken ojämn. För att minska dessa problem mäts rotdiametern 130 cm in på rotstocken istället för som tidigare 50 cm.

Varför utökas kontrollmätning till att omfatta även “matrissågverk”?

Ersättningsgrundande fastvolym ska kontrolleras oavsett hur den tagits fram, dvs oavsett om det gjorts genom de metoder som är tillåtna vid ordinarie mätning idag. Den referensmetod som används vid kontrollmätning är topprotmätning.

Vad är flexibel kontrollmätning?

I en flexibel kontrollmätning mäts inte alla parametrar på alla kontrollstockar. Vid uppföljning av fastvolym räcker det ofta med en mindre andel av dagens kontrollstockar. Detta innebär att rotdiameter bara behöver mätas på denna andel och kontrollarbetet blir mer kostnadseffektivt och mindre slitsamt. På sikt kommer en flexibel kontrollmätning även att kunna omfatta andra parametrar.

Påverkas mitt sågverk av förändringarna vid kontrollmätning?

Byte av kontrollmetod kan ge små volymavvikelser. Detta påverkar endast de fem sågverk där kontroll av fastvolym pågår. En flexibel kontrollmätning kommer då det införs att ge en billigare mätning på dessa sågverk.

För de sågverk där toppformtalsmatris används kommer kontrollmätning av fastvolym påbörjas. På så sätt fås en uppföljning av såväl toppcylindervolym som fastvolym. Dessutom kan resultatet användas för att analysera hur det enskilda sågverkets volymer påverkas vid en övergång till fastvolymmätning via mätram. Det ger också ett underlag vid mätningstekniska test, vilket kan minska behovet av separata tester. En flexibel kontrollmätning införs samtidigt blir kostnadsökningen liten.

Är kontrollmätning av fastvolym bli dyrare?

Vid kontroll av fastvolym behöver även rotdiameter mätas, vilket gör att mätningen blir något dyrare. Fastvolym kontrolleras med topprotmätning, oavsett om fastvolymen har tagits fram genom sektionsmätning, topprotmätning, mittmätning eller via toppformtalsmatris. Behov av kontroll av fastvolym har därför inte en direkt koppling till att fastvolym mäts direkt i mätram.

För att hålla nere kostnaden har en flexibel kontrollmätning introduceras under 2020, där rotdiametern mäts på en andel av kontrollstockarna. Detta har genomförts först på större sågverk där fastvolym via toppformtalsmatris är vanligt förekommande. På längre sikt kommer det att genomföras även på sågverk med fastvolym direkt via mätram vilket kommer att effektivisera kontrollmätningen ytterligare.

Resultat från kontrollmätning av fastvolym på matrissågverk ger ett mervärde då det kommer att vara möjligt att använda vid mätningstekniska tester samt utgöra underlag för hur det enskilda sågverket påverkas av en övergång från användning av toppformtalsmatris till fastvolym direkt via mätram.